СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 158. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 28-го липня 1942.

No. 158. Jersey City, N. J., Tuesday, July 28, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗМЕНШУЮТЬ УРЯДОВІ ВИДАТКИ

ВАШИНГТОН. — Під натиском спільного комітету для зменшення неесенціональних федеральних видатків федеральний уряд згодився не домагатися від конґресу ухвали на „неесенціональні" аґентури, чим уже зменшив будžет на 1943. рік на 1 білійон 314 міліонів долярів.

Комітет домагається ще дальших ощадностей в урядуванні.

ГЕНДЕРСОН ОБОРОНЯЄ УТВЕРДЖЕННЯ ЦІН.

ВАШИНГТОН. — Ліон Гендерсон, адміністратор цін, подав у своїм рапорті, що урядова контроля цін і рент робить знаменити роботу для здержання піднесення цін, одначе додав, що неконтрольовані ціни на поживу, захоронені законами на користь фармерів, проявляють тенденцію до інфляції.

ВОЄННА ПРОДУКЦІЯ ЗРОСТАЄ ВЕЛИКАНСЬКИМИ СКОКАМИ.

ВАШИНГТОН. — За заявою Доналда М. Нелсона, начальника Ради Воєнної Продукції, воєнна продукція в червні цього року була три рази більша, ніж воєнна продукція в листопаді минулого року.

Нелсон всетаки остерігав перед занадто рожевим оптимізмом. Мовляв, воєнну продукцію путає недостача сирівців.

УРЯД ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ҐАЗОЛІНОВИМИ ОБМАНСТВАМИ.

ВАШИНГТОН. — Уряд Адміністрації Цін почав розсліджувати вістки, що в різних місцевостях появилися вже продавці підроблених пайкових книжечок на ґазоліну. Уряд остерігає, що таке зловживання буде остро каратися.

Перші вістки того роду вийшли від робітників фабрик воєнної продукції в північному стейтї Ню Джерзі. Потім прийшла вістка, що серед товпищ народу, зібраних на одні кінські переґони під Ню Йорком, продавці продавали такі книжочки зовсім публично, але, поки зявилися детективи, пропали.

ЖАДАЮТЬ КОНҐРЕСОВОГО РОЗСЛІДУ ҐАЗОЛІНОВОЇ СИТУАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Продавці ґазоліни в кількох східних стейтах, у котрих заведено пайкування ґазоліни, вислали до сенату петицію з домаганням, аби конґрес розслідив пайкування ґазоліни. Обурюються видно, чому пайкування заряджено лише в східних стейтах.

ФЛЬОТА РЕКВІРУЄ МІСЬКІ ПОРОМИ.

НЮ ЙОРК. — Міський посадник Ля Ґвардія подав у своїй нижневій радіовій „балачці до народу", що фльота перебрала для своїх потреб три міські пороми.

Він радив теж нюйорчанам учитися їсти рибу, аби приготовитися на недостачу мяса.

УРЯД РОЗПИСАВ СТЕЖНІ ЛИСТИ ЗА ТРЬОМА НАЦІСТИЧНИМИ ШПИГУНАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральне Бюро Інвестиґації розіслало по всему краю стежні листи за трьома вишколеними німецькими саботажниками й шпигунами, котрі теж може находяться в Злучених Державах. Є ними: Вальтер Каппе, Йозеф Шмідт та Рейнгольд Рудольф Барт.

Зараз на другий день по розісланні стежних листів один автомобіліст на Лонґ Айленді доніс поліції, що в повіті Насав впрошувалося до нього на автомобіль троє людей, котрих вигляд відповідає урядовому описові німецьких шпигунів. Поліція негайно розвела за ними широке пошукування.

Бюро Інвестиґації підчеркує широке заінтересування громадянства нагінкою за шпигунами.

РОЗПРАВА ПРОТИ 8 САБОТАЖНИКІВ НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО КІНЦЯ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд сподівається, що розправа проти 8 націстичних саботажників, висаджених з підводних човнів на американську землю, покінчиться цього тижня; мовляв, що до кінця тижня військова комісія предложить президентові свій рапорт для перегляду процесу.

МАЮТЬ СУДИТИ ДУХОВНИКА ЯК ШПИГУНА.

ГАРТФОРД (Конетикот). — Федеральний суд приготовився до розправи проти Курта Е. Б. Мольцана, філядельфійського проповідника, обвинуваченого за шпигунство. Мав він ставати як один з 5 обвинувачених, але всі його співтоваріші процесу вже призналися до вини, а декотрі з них може навіть виступлять як свідки проти нього.

МІСЬКИЙ УРЯД ПРИКАЗУЄ ЗНЯТИ ВІДТИСКИ ПАЛЬЦІВ З УРЯДОВЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Міський уряд видав приказ, аби всі урядовці міста й їх родини постаралися за воєнні ідентифікаційні картки, до котрих треба відтисків їх пальців. Цим самим уряд приказав усім тим особам дати зробити такі відтиски пальців.

Німецькі Інтриґи в Південній Америці

ҐВАЯКІЛЬ (Еквадор). — Внаслідок поважного обезцінення американського доляра, котрий досі уважався найважнішим засобом обміну, уряд заборонив банкам набувати долярі. Не дивлячися на те, що уряд пояснив обмеження курсу доляра бажанням не дати націстичним аґентам нагоди послуговатися американськими паперовими грішми, націстичні аґенти поширяють чутки, що Злучені Держави вирікаються своїх грошей, а тим самим вимандюють від робітників, що працюють при Панамськім Каналі, їх заробітки.

ЗБИРАЮТЬ РІЗНИМИ СПОСОБАМИ ФОНДИ ДЛЯ U.S.O.

НЮ ЙОРК. — Обєднані Службові Орґанізації (U.S.O.) одержали від Масонів міста Ню Йорку чек на 10,000 долярів, що їх зібрали працівники орґанізації по нюйорськім стейті.

Один ґольфовий клюб обіцяв заплатити на користь ЮСО. два центи за кожний удар ґольфової палки на своїм ґольфовім грищу.

4,442 американські міста розвели в себе кампанію за жертвами для ЮСО.

ЮСО дістає пожертвування від прихильників Обєднаних Держав навіть з Венесуелі, Перу, Коста Ріки, Аляски й Альжіру.

Тимчасом ЮСО почало нову прислугу для американських вояків і моряків: спеціяльні фотоґрафи будуть здіймати мініятурні фотоґрафії з вояків і моряків та висилати їх родинам.

ПРЕЗИДЕНТ МАЄ ЙМЕНУВАТИ РОЗЕМНОГО СУДДЮ ДЛЯ РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт наміряє йменувати нюйорського стейтового ґубернатора Лімена найвищим федеральним роземним суддею для робітничої заплати. Його завданням було би погодити суперечні погляди на робітничу заплату, які панують по різних бюрах уряду.

Японці Допускаються Варварств над Білими: Особливо Терплять Полонені

ЛЮРЕНСО МАРКЕЗ (Портуґальська Східня Африка). — Сюди прибуло 1,560 осіб з Далекого Сходу, з яких більшість становлять американці. Люди ті розповідають несотворені речі про те, що їм доводилось переживати під японською окупацією. В тій справі ведеться урядове слідство з боку департаменту стейту і тому не про все можна покищо говорити. І не все можна подавати до публичного відома, бо люди бояться за свої родини, що остали під японською владою. Американські кореспонденти кажуть, що японці в світі не обминються зі стиду, як почують про те, що діють японські мілітаристи та японська поліція з „білими варварами", що тепер здебільша опинились в концентраційних таборах. Та найгірше прийдеться терпіти яким 100,000 воякам, що є в японськім полоні. Їм, кажуть кореспонденти, треба післати негайну допомогу в поживі, одязі й ліках. Особливо погано поводяться японці з журналістами, бизнесменами і місіонарами. Кореспонденти пишуть про японські масакри брітійців і американців в Гонґ Конґ і острові Вейк.

ТЯЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ В ЯПОНІЇ

Вони теж подають, як в Японії штучно піддержують мораль і не розповідають нічого про поразки, а тільки розголошують японські перемоги. Характеристичне, що як Японія пішла війною проти Америки, то по всіх склепах нараз появилось повно поживи. Це так, щоб показати, що в Японії всьо гаразд. Як тільки це вичерпано, знову можна було бачити довкола склепів довгі хвости.

НІМЦІ ОКОПУЮТЬСЯ В ЄГИПТІ

ЛОНДОН. — З боку Аліянтів видно більшу воєнну активність в Европі, де як день так ніч не припинюються сильні налети на Рур та інші німецькі промислові центра. Бомбардовано теж Крету і Тобрук. Та замітне те, що німці не виявляють в Єгипті більшої активности, а далі окопуються. Значить, що мабуть не надіються, що моггимуть знову піти вперед, а радіб задержати те, що загарбали.

НОРВЕЗЬКА ЦЕРКВА ПРОТИ КВІЗЛІНҐА

СТОКГОЛЬМ. — Достойники Норвезької Церкви мали тайні наради і рішили, щоб цілковито відокремити церкву від режиму премієра Відкуна Квізлінґа. Компроміс з ним є неможливий, кажеться в комунікаті, в якому вичислюється теж і цілий ряд переслідувань церкви з боку режиму.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОВЗИ.—Австралійські вояки приготовляють до бою повзи, одержані з Америки. Офіціяльно вони називаються „М-3" (Ем-трі) але американці говорять про них як про „ґенералів Ґрентів", а австралійці як про „ґаніс".

НЕЗВИЧАЙНО ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА ЗА РОСТОВ ДАЛІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

МОСКВА. — Не зважаючи на те, що німці проголосили вже тому кілька днів, що вони вже в Ростові, дійсність така, що їм приходиться оплачувати в місті кожну здобуту пять землі величезними втратами. Боротьба далі ведеться на передмістях. Вже з цього одного можна заключати, що тепер згромаджено по обидвох сторонах біля Ростова великі сили, та що вояки як по одній, так і по другій стороні бються до останнього. Німці мають перевагу в вояках і танках. Совєти помагають собі дещо літаками. Знаючи, що під Ростовом рішається мало що не доля Кавказу, або можливо й ще більше, совєтські вояки, як подають американські кореспонденти, відступлять спід Ростова тільки тоді, коли вже не буде навіть найменшого вигляду на те, щоб можна було жертвами спинити дальший німецький похід. Вправді біля Вороніжа Совєтам поводиться краще, але зате з полудня надходять до Москви самі погані вісти, навіть алярмуючі.

ДОМАГАЮТЬСЯ „ДРУГОГО ФРОНТУ".

ЛОНДОН. — До 60,000 людей зібралось минулої неділі в Трафалґар Сквер, щоб слухати бесідників, що обговорювали воєнне положення на совєтсько-німецькім фронті й домагались негайного отворення „другого фронту" в Европі, щоб облекшити таким робом Совєтам тяжке положення на фронті. Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" подає, що це віче виглядало так, якби було на Юніон Сквер в Ню Йорку, де такі демонстрації відбувають комуністи. Віче, каже він, було зорґанізоване й ведене комуністами, але публика була недільна, себто всіляка, що руководилась більше сентиментом ніж розсудком. Ось такі віча, каже він, мають на меті заставити уряд піти проти рішення мілітарних вождів і негайно отворити „другий фронт".

БЕВИН ПРОТИ НЕРОЗУМНОЇ АҐІТАЦІЇ ЛІВИХ.

ЛОНДОН. — Ернст Бевин, британський міністер праці, говорив в Понтипул про таку аґітацію „лівих приятелів", яка іде на руку Гітлерови і розбиває край на два табори. Це відніс він до непогамованої аґітації за „другим фронтом". Бевин підкреслив, що нема другого, що був би більшим приятелем Совєтів від нього, тому взивав до рівноваги інших горячих „приятелів Росії". Знову інший бесідник казав, що коли тепер не можна відчинити другого фронту проти Гітлера в Західній Европі, то пізніше буде ще гірше з цею справою, бо як Гітлер переможе Росію, то матиме до диспозиції до 300 дивізій війська.

ВБИТО 250,000 ПОЛЯКІВ У ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН. — Станислав Миколайчик, заступник польського премієра, заявив, що німецька окупаційна влада розстріляла чи вивішала досі до 250,000 поляків. Каже, що 50,000 поляків згинуло в концентраційних таборах.

„ПЕРЕМАГАЙ, АБО УМИРАЙ!"

МОСКВА. — „Ізвєстія" нагадують тепер совєтським воякам на фронті лозунґ Леніна: „Перемагай, або вмирай". З цього пізнати, що Совєти дійсно заклопотані подіями на фронті, бо бояться, що північна Росія не була відтята від територій на полудні, звідки діставала збіжжя і нафту.

ВСЕ ЩЕ УПОВАЮТЬ НА ТИМОШЕНКА.

МОСКВА. — Таке панує переконання, особливо серед чужинецьких представників, що маршал Тимошенко таки здержить дальший німецький похід на Кавказ. Але побоюються за фльоту, що залишилась на Чорному морі. Іде тут про „Азовську фльотилю", яка, хоч і не дуже велика, але німцям моглаб придатись, якби попала в їхні руки.

СКИДАЮТЬ В ПОЛЬЩІ ПАРТИЗАНІВ.

МОСКВА. — Для піддержання в Польщі підпольної акції проти націстівських окупантів, совєтські літаки скидають на польській території сотні польських революціонерів при помочі парашутів.

БІЛЬШІ НІМЕЦЬКІ СИЛИ В БОЛГАРІЇ.

АНКАРА. — З Німеччини надходять до Болгарії більші німецькі сили. В цьому є не тільки вояки, але й тяжка артилерія, танки і літаки. Таке саме завважують на острові Креті. З цього припускають, що німці захочуть мабуть атакувати Сирію.

КРИПС ПРОТИ ҐАНДІЯ.

ЛОНДОН. — Сер Стафорд Крипс віднісся до громадянства Злучених Держав в справі назріваючої кризи в Індії. Він заявив, що британський уряд не може тепер згодитись на пропозицію Ґандія і піти на дальші уступки як ту обіцянку, що признасть Індії повну незалежність по війні.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати свое оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОВОДИТИСЬ, ЯК В КРАЇНІ СВОБОДИ І КУЛЬТУРИ!

Хіба не треба широко розписуватись, щоб доказувати, що особливо тепер треба нам усім звертати особливу увагу, коли хочемо репрезентувати щось українське, чи коли нам приходиться бути в такому положенню, що наше поведення може давати людям притоку до критиковання не тільки нас, але й того народу, з якого походимо.

Берім під увагу те, що сталося недавно в Канаді, де прийшло в Виннипегу до бійки підчас канадійської патріотичної демонстрації через те, що одні учасники паради, большевики та їхні приятелі, не хотіли дозволити, щоб інші учасники паради, давні українські вояки, запрошені до участи військовою владою, могли іти під українським жовтоблакитним прапором, як вони собі цього бажали і чого влада не забороняла.

Тому, що такі скандали можуть повторюватись, розберім це холодним розсудком, бо це така справа, яка обходить усіх нас і усім нам шкодить.

В першу чергу памятаймо, що вже майже ми всі є американськими громадянами. Для усіх нас є тим самим один прапор, під яким ми повинні виступати. Це прапор Злучених Держав Америки. Усі інші прапори, нам ближчі чи дальші, є тут лишень гістьми, а спеціяльною охороною тішаться прапори тільки тих держав, з якими наша держава вдержує дипльоматичні звязки. Вони мають привилеї. Але закон точно означає, до чого ті привилеї відносяться, до яких місць, та до яких будинків. І так є, що ніхто не може насилувати американського громадянина іти під прапором іншої держави як Злучених Держав, хоч би той прапор був визнаним і уприлевійованим. А бувало, як наприклад з прапором СССР, що він не був довгий час в Злучених Державах визнаний, а тим самим не мав тих привилеїв, які тепер має, коли наша держава є не тільки в дипльоматичнім звязку з СССР, але й в мілітарнім союзі та ще думає кооперувати з СССР і по війні. Та це тільки один бік справи, бо Злучені Держави рахуються не тільки з державами, але і з народами. Вони шанують їхні звичаї, їхні культури, як теж і їхні змагання до свободи, особливо, коли ті змагання відповідають демократичним ідеалам американського громадянства. Ось тому американці, ні їхній уряд, нічого не мають, коли разом з американським прапором якась група людей чи організацій хоче виставляти прапор, що вказує на їхне національне походження, чи на боротьбу за волю чи якісь вищі ідеали того народу чи краю, з якого маніфестуючі виводять свій рід.

Ось таким прапором був і є для українців в Америці жовтоблакитний прапор. Це символ боротьби з гнобителями і деспотами, боротьби за права людини, за людську гідність, за вільне слово, за свободу.

Наш уряд уже дав много разів докази цього, що він знає ті цінности, які цей прапор собою уявляє. Він теж обороняв його не менше, як боронить державних прапорів. Тому до цього мусять застосуватись і ті, кому цей прапор немилий, бо для розбишацтва тут місця нема. Це земля закону, культури і свободи.

За Що Ведеться Ця Війна

ЗА АВТОРИТЕТНОЮ ЗАЯВОЮ АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ УСТАМИ СЕКРЕТАРЯ СТЕЙТУ

Америка й світ узагалі вже мали кілька заяв про те, як має виглядати повоєнний світ. Кожна наступна з тих заяв була немовби доповненням попередньої, але кожна з них усе ще лишала певні питання невиповідженими. З тої причини світова опінія з великим зацікавленням заслухувалася в промову, що її за посередництвом радіо виголосив у минулий четвер просто до всего світу американський секретар стейту, по президенті найвищий уряд Злучених Держав. Зараз по її виголошенні президент Рузвелт поспішився заявити газетярам, що він переглядав промову секретаря Кордела Гола перед її виголошенням і її вповні одобрює; цею заявою президент надав їй ваги офіціяльної енунціяції американського уряду. Зрештою, не лише американського уряду, бож Злучені Держави є тепер частиною Обєднаних Держав, і можна догадуватися, що в промові уряду одного союзника не може бути нічого такого, що йде врозріз з бажанням інших.

Промова Гола складається виразно з кількох частин, з котрих перша, котра дає немовби підклад для його вивудів, зясовує, як виглядає теперішня війна в розумінні американського уряду.

Зараз на самому вступі своєї промови секретар Гол немовби остерігав своїх слухачів, аби не робили помилки тим, щоби думали про теперішню війну категоріями інших воєн. Не є ця війна властиво війною одної держави проти другої. І не є вона льокальною, або окружною війною, навіть не є серією воєн. Є це війна цілої групи держав, що поклали собі за ціль перемогти й поневолити всі інші держави світа. Обєднані Держави є отже вмішані в боротьбу на життя й смерть між брутальними завоювачами й поневолителями світу й тими, що боронять своєї свободи й існування.

Керівниками цього пляну опанування світа є Берлін і Токіо. Свою кампанію за загарбання світа почали вони з усиплювання чуйности своїх намірених жертв. Доконували цього запевненнями своїх мирних намірів, обіцянками уступств, а інколи відповідними погрозами. Перед нападом на жертву вони пускали в рух у краю жертви усякий можливий обман, підступ, зраду, корупцію. В цей спосіб вони атакували край за краєм, в Европі й Азії. Ніякий народ не є забезпечений перед тим нападом; ні його бажання мира, ні його вимивання всякої провокації, ні невтральність, ні віддаль від напасника його не захоронюють перед напастю.

Держава за державою переконалася — запізно — що безпечество проти таких напастей лежить лише в ефективній силі, в згідній акції всіх вільних держав проти спільного ворога. Це переконання стало основою союзу 28 держав для боротьби проти переможців і поневолителів всего людства. Ці Обєднані Держави знають добре ставку цеї війни: варварські наїзники не пошанують нічого: ні життя, ні моралі, ні чести, ні чесноти, ні своїх зобовязань, ні звичаїв, ні національних установ, ні навіть релігії котрогонебудь народу.

Їх ціллю є змести всі останки особистої й національної свободи; завести замісць цього по всему світі невимовну тиранію; зробити все людство слугами своєї волі; повернути два біліони душ населення землі в рабів, в оруддя своєї ненаситної жадоби влади й панування.

Ми вже бачили їх роботу в краях, на котрі вони наїхали: вбивство безборонних людей, мужчин, жінок і дітей; насилування, мучення, грабування; масовий терор, чорну систему закладників, виголоджування й винищування; найбільше консеквентне поневолення.

Від непамятних часів повторялися подібні спроби підбою й поневолювання, і за кожним разом уживано таких самих засобів: жорстокі, амбітні, безоглядні люди зуміли викривити, обдурити й силою заставити собі до сліпого послуху досить рабських прислужників, щоби напасти й тероризувати мирних і послушних законові людей.

Бувало, що цілі цивілізації падали під ударом таких сил. Ще частіше людство відбивало такі напади на свою свободу, відбивали їх одначе великим коштом. Одначе люди все ще не навчилися двох лекцій історії: поперше, що вродженого стремління до свободи в людини не можна погасити, подруге, що свободу можна справді добути лише тоді, коли її уважно оберігається, що для свободи треба такої самої охоти до боротьби, якої треба для її добуття.

Через те часто бувало таке, що люди, добувши свободу, почали займатися пильно багатьома річами і не помічували початки нової тиранії, повстання нових загроз для своїх свобід. Вони чули таку відразу до насильства й жорстокости, що їм здавалося, що словом і промовою до розуму можна зреформувати грабіжників і насильників. І вони потім були захоплені й негіготовані, коли прийшло до нового нападу.

Здається, не можна ждати того, щоби тирани навчилися, що стремління людини до свободи не можна знищити. Мрії про завоювання вкорінені глибоко в хоробливім умі. Ця недуга просто невикорінна.

Одначе можна ждати, що свобідні люди навчаться і ніколи не забудуть своєї лекції, що брак чуйности є найбільшою небезпекою для їх свободи, що покористування свободою є овочем охоти боротися, терпіти й вмирати за неї.

Народи, що піддаються наїзникові без боротьби, признаються тим самим негідними свободи. Такі народи часто спускаються на те, що інші народи виборють їм свободу, якої вони не хочуть боронити, одначе такою поведінкою вони якраз утруднюють тим іншим народам боротьбу за свободу. Такі народи є поправді добровільними і свобідними союзниками тих, що нищать свободу.

Нема ніякого певнішого способу для людей ні народів показатися гідними свободи, як боротися за її задержання, як боротися всіми способами проти тих, що хочуть її знищити.

У плянах нових тиранів Сходу й Заходу не передбачується ніякої свободи для нікого. Як ще є десь люди або народи, які вірять, що їм можна ждати від Гітлера або японців більшої міри свободи або надії до свободи, ніж вони її мають, то їм повинно би вистарчити поглянути на розстріли в Польщі, Чехословаччині, Норвегії, Франції, Югославії, на концентраційні табори Німеччини й Австрії. Їм повинно би вистарчити поглянути на ту фальшиву свободу, яку дали японці китайцям у Нанкінгу, филипинцям у Манілі.

Нема нині ніякого шансу свободи для якогонебудь народу, хіба через перемогу свобідних народів. Ще ніколи на ніякий народ не спадав такий ясний обовязок боротися за свободу, і ще ніколи не мали народи такої нагоди показати свою здатність до відповідальностей свободи.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЯКЩОБ СОВЕТСЬКИЙ ФРОНТ ПРОВАЛИВСЯ...

Читаємо далі воєнні відомости з ріжних фронтів в такий самий спосіб, як звикли до цього від самого початку війни. Раз ці відомости кращі, раз гірші. Звичайно як у війні. А звичайне життя пливе собі позатим своїм руслом.

Та чи так буде далі?

Отже ні, якщо новини з советського фронту будуть далі такі, що німці будуть посуватись вперед, що советський фронт завалиться, та що годі стримати німецький наступ. Очевидно, що того всього тепер нема, але зате є вже така небезпека, що таке може статись. І над тим уже думають в Америці. І навіть заповідають, як саме такий провал відібється на нашому життю, особливо, коли ще рушається теж і японці проти СССР, чого теж треба надіятись. А це ще більше ускладнить воєнну справу.

Отже так є, що якби Совети стали небоєздатними в військовому значінню, то на Злучені Держави припав би додатковий тягар ведення дальшої війни. Над тим застановлялись військові знавці ще минулого року, коли Гітлер зачав наступати, бо ніхто певно не знав, чи Совети зможуть здержати німецьку навалу майже перед самою Москвою, як це сталось минулої осени. Тоді обчислено, що до дальшого ведення війни з Державами Осі треба мати Злученим Державам сухопутню армію з 6 до 7 міліонів вояків. Повітряна американська фльота мусілаб виносити тоді яких два міліони. А взагалі вся воєнна сила виносилаб понад 10 міліонів вояків. Та тепер кажуть, що від цього часу воєнне положення ускладнилось до цеї міри, що тепер треба мабуть виставити ще більшу воєнну силу.

Що це означає? Отже, цілком зрозуміло, велику недостачу робучих сил, бо багато відійде до армії. А це знову заставить уряд замикати ріжні фабрики, які потрібні для виробів для цивільного вжитку, але не є есенціональними, коли іде про воєнні потреби. Американська продукція буде мусіти бути вкорочена. А це означає, що буде бракувати нам в щоденному життю багато ріжних річей, до яких вживання ми звикли. Ми будемо теж поволі "зїдати" те, що придбали, а нового не буде.

Ось тому і так важне є з чисто американського боку те, що тепер діється на советсько-німецькому фронті. Саме вже ослаблення цього фронту накладає на Злучені Держави додаткові тягарі. Та цілком гірше виглядалоб, якщоб цей фронт таки цілком провалився. Тому, так кажуть, ми повинні тепер робити все можливе, щоб той фронт піддержати, бо інакше прийдеться нам за те вдвоє більше витратити і витерпіти.

На випадок нещаслевого ходу воєнних подій в Советах буде треба в Злучених Державах так, як є тепер в Англії, затягнути всю людську силу, чоловічу і жіночу, до праці для воєнного запотребовання. Треба буде продукувати далеко більше зброї, щоб заступити те, що втрачено через ліквідацію советського фронту. А це значить, що до цього треба буде більше людей.

Очевидно, що пайкування не буде таким, яким воно є тепер. Прийдеться взяти за пайкування многих інших середників поживи, а теж й одягу. Про все те вже нагадують нам урядові чинники, які те все передбачують, бо це неминуче. А про нові фінансові тягарі, то вже й не говорити, бо це є самозрозуміле.

Усього того одначе не буде в тих гострих формах, якщо вдасться вдержати советсько-німецький фронт. Ось тому і події в Советах є під сучасну хвилину такими важними як для загального воєнного положення Обєднаних Держав, так і окремо для Злучених Держав, бо на них, разом з Англією, готові спасти ще більші тягарі. Та на те всі не приготовані. Бо сяк, чи так, а війна буде продовжатись, поки не буде осягнена повна перемога над Гітлером, агл. над Державами Осі.

ПЛЯНУЮТЬ СТВОРЕННЯ ЩЕ ОДНОГО СОЮЗУ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

ШІКАГО. — Серед певного числа робітничих юній повстав рух за створення нового союзу робітничих організацій, незалежного й від Американської Федерації Праці й від Конгресу Промислових Організацій. Провідники цього руху, зібрані тут на конференції для вироблення остаточних плянів організації, кажуть, що вони вже представляють коло міліона зорганізованих робітників. Між приступившими організаціями є велика юнія залізничих „трейнменів". Перша конвенція нової організації має відбутися 2. жовтня.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

43)

— А далі було ще гірше, — сказав Пелех. — Як прибігла татарва від Нуредина, як сказала, що москаль і на воді не тоне і на огні не горить, Шайтан миттю забрав усю свою силу, а намети і обоз покинув коло Чигирина, щоб у городі не догадались, що він утікає, та звелівши стріляти із гармат до городу, метнувся до Москалів.

— А Хмельниченко? — спитав Сірко.

— Хмельниченка він зоставив під городом. Та не довго він і стояв. Шайтан не зупинив москалів і козаків. Увесь день двацятьпятого серпня, в суботу, стріляли Турки із гармат на той бік Дніпра, щоби не підпускати москаля до води, та тільки гетьман поповив добре у шори убрав Шайтана: він велів спустити у низ по Дніпру козацькі чайки та човни, а нічцю козаки усі чисто й перевезлись на цей бік. Так ото вранці, у святу неділю, як оглянувся Шайтан, аж козаки вже смалють його у потилицю, а москалі з другого боку знай залізними кавунами обсипають. Не вдержав і він, та знов до Чигирина, до свого обозу й наметів, та вже крадькома, мов собака з осмаленим хвостом, поза Тясмином, і тільки нічцю добравсь до Чигирина. А що тут було — і сміх і горе! Всю ніч велів стріляти до городу, а раненсько, коли ще було поночи, і учкурнув зпід Чигирина, тільки лятами покивав, звелівши підпалити свій стан — усе, що не вспів з собою забрати... А Хмельниченко аж волосся на голові рве. Вдарились вони зпід Чигирина за Інгул, та не добігши трохи до Бугу, розбились на двоє: Ібрагим-паша з Хмельниченком потягнули за Буг, до Акерману, а сердешний Нурединко-ханок...

— Тепер наш сват до якого часу, — усьміхнувся Сірко: — він, дякуючи нам за ласку, вже прислав з Кизикерменю і борошна гаразд таки, і самопалів і зіля та олова... Наші хлопці, тоді, як він утікав з ордою до себе, перевозили його й мурзаків з агами на своїх байдаках через Дніпро, — і орді допомагали переплазити на той бік... За теж вони і гостинця нам прислали — і борошна, і самопалів... Ну?

— Так ото турецьке військо до Акерману, а ми за ним... А що потім там було, — і не дай Мати Божа!... Ніколиб не хотів я у турецькі паші попиститись: Аж мороз за шкурою, як згадаю...

— А що? — спитав писар. — Було весілля, та й з дружками й з боярами?

— Було, пане писарю, ще й яке було! — аж скрикнув Пелех. — У нас, як часом було провинився поганий козарлюга або й сама ледащо старшина, так її кіями забють, або камінь на шию та у Дніпро, чи то в Чортомлик раки ловити, а там — не дай Боже! — надивились ми, як очи не повилазили.

— Ну? — зацікавився писар.

— Та що вже й казати! — махнув рукою Яворницький. — Як ото добігла до султана звістка, що Ібрагим-паша не добув Чигирина, то так розлютувався, що прислав кожному з них по шовковому очкуру.

— Знаю я ті очкури, — тихо промовив Сірко.

— Аж чотирнацять їх прислав султан Махмуд у Акерман: дванацяти пашам — кожному по шовковому шнурку, та по шнурку Ібрагиму-паші і Нуредину-хану...

— Як! і Нурединові! — аж піскочив Сірко.

— І Нурединови, батьку отамане; самі ми, здорові були — і пан Павло і пан Левонтий і я — своїми очима бачили те, бодай ніколи не бачити!... Ось як воно було. На поли, коло Акерману, вишиtувалось лавами усе турецьке військо, що було під Чигирином — яничари, семени, спаги, молдавани, волохи, копачі — уся турецька сила — з пашами, мурзами, агами і беями. Попереду під червоною корогвою, Хмельниченко, білий-білий, як крейда. Тут же, перед військом, трохи осторонь Ібрагим-паша, Нуредин-хан і дванацять пашів, сказати би, отаманів чи то полковників, або й повище. У самого Ібрагима-паші лице мов попелом сірим присипане. І інші паші не кращі. Над ними полощеться у повітрі зелена корогва пророкова, а на ній золотий серп молодика. Перед лави виступає значний чауш із Царгорода, гонець падишаха з фірманом на золотому блюді, котре держить у руках чорнючорне як вугіль арабча у червоному з жовтогарячим убранню, а чотирнацять яничарів, у синьому з білим, виносять перед військо на чотирнацяти срібних блюдах по шнурку — шнурки червоні, зелені, чорні, блакитні. Хмельниченко глянув на ті шнурки і позеленів, мало з коня не впав. І його шнурок там, думає, який? — червоний, зелений? Чауш бере з золотого блюда фірман і читає... Ми вже бачимо, до чого воно: удавити кожного тим шнурком, як цуцинна... І підносять яничари кожному по шнурку... Тільки Юрасеви не було шнурка...

— Не було? — спитав Сірко. — Не варт і шнурка — не заслужив... Ну?

— Ми вже й не дивились, що там потім було — гидко стало, — і вернулись до Юрасевого намету.

В цю хвилю у курінь увійшов Петро Халява, і перехрестився на образ.

— З пятницею були здорові, — уклонився він.

— Ходи і ти здоров, Петре, — обізвався Сірко. — За яким ділом, козаче.

— Та он там якісь люди до брами підїхали — чи воно москалі, чи воно ляшва... Я вже й не второпаю, батьку отамане, — чи бити кого, чи не бити: то кажуть — москаля бий, а завтра — не бий москаля, бо москаль — свій брат... То, бувало, я татарву бив, а тепер не знаю — чи бити, чи їй браму відчиняти... Майже і ляшву — не знаю — чи бити, чи не бити... Такі порядки настали...

Всі засміялись, бо давно знали, що у Халяви — „не всі дома", а козак щирий.

— Спасибі, Петре, — сказав Сірко — ти у нас вартовий на всю губу. Кажи, що воно там таке?

— Та таке, батьку отамане, що я й головою своєю не розчовпаю. Підїздже воно під браму, чи то вона Москва, чи то воно ляшва легкодуха. Я й питаю: що воно за людина? — А воно: Я піддячий з Москви, каже. — А який там піддячий, коли в нього й коси чорт має. Я йому й кажу: Який ти у іродового батька піддячий, коли в тебе коси чорт має? — А воно як зарегоче, а як крикну: пугу! пугу! пугу! — та зараз і наставив йому мушкета саме у його мурло, межи очи... Тут вони всі, що з ним були, так і покотились.

(Дальше буде).

Домашній Фронт

Завідуючий продукцією зброї для армії, генерал-лютенант Вилієм С. Кнудсен, відвідав передминулої неділі низку фабрик у стейті Мішиґен, які не зважаючи на святочний день працювали повним ходом. Після того, в розмові з групою фабрикантів, він висловив своє глибоке переконання, що Америка цілком певно переможе держави "Осі" завдяки своїй величезній продукції зброї, яка постійно зростає поза досягнуті вже межі.

Ми не швидко попадаємо в гнів, казав ґенерал Кнудсен, і через те нас зразу трохи потурбували, але мені здається, що ми справимо Гітлерови й іншим малу несподіванку. Одною з найтяжніших основ нашої перемоги є звичка американських фабрикантів, які змісця ставлять собі нібито недосяглу мету продукції, а пізніше з вдоволенням її перевищають.

Змагання буде довге й тяжке і ми тільки що його почали, але нема сумніву, що ми переможемо, хочби це мало тривати як довго.

Тринацятого липня почалась по цілій Америці збірка кухонних товщів, якою американські господині зможуть причинитись до продукції вибухових матеріялів. У вказівках про збірку пояснено, що господині повинні зливати лиш товщі, які остаються після смаження й варення всякого рода мясива, в чисті бляшанки і коли призбирають фунт або більше, повинні віддавати товщ найближчому торговцеві мясом. Від нього зібрані товщі заберуть і вжиють для виробу воєнних матеріялів, або таких продуктів як мило. Аґенції, що займаються збіркою, просять, щоб товщі цідити, і щоб збирати їх не у флашки чи паперові мішочки, а в бляшанки. Збірка триватиме до кінця війни.

Американська промисловість працює вже цілком гладко, продукуючи воєнне знаряддя для великої офензиви проти держав "Осі", постійно збільшуючи свій розмах. Американські фабрики доставлять цього року всякого рода воєнних матеріялів на 45 біліонів долярів. На другий рік вартість продуктів воєнного виробництва виноситиме 70 до 75 біліонів долярів. Автомобілева індустрія займає у цьому виробництві одно з найважніших місць. Про це сказав голова Ради Воєнної Продукції, Доналд Нелсон, на зібранні членів автомобілевого відділу Ради таке:

До кінця квітня держава замовила від автомобілевих компаній всіляких продуктів за поверх 8 біліонів долярів; замовлення безпосередно після Перл Гарбор представляли вартість 5 біліонів. Та це тільки трохи більше як початок. Коли вирібництво досягне свого вершка, тоді автомобілева промисловість вироблятиме лятиме воєнні матеріяли, які представлятимуть одну шесту частину всього воєнного вирібництва Злучених Держав.

На протязі травня автомобілеві фабрики виробили літакових моторів за 63 міліони долярів, а тенків за 24 міліони. До кінця цього року продукція мусить піднестися так, щоб моторів виробляли за 150 міліонів на місяць, а тенків чотири рази стільки, що тепер, а то й більше.

Одною з великих правд, які ця війна докаже, буде те, що праця вільних робітників краща і видатніща від праці рабів. Свідомі свого завдання й належно заплачені робітники Обєднаних Держав вже тепер показують, чого можуть доконати вільні люди. В той самий час робітники в окупованих державами "Осі" країнах продукують все менше й менше.

Гітлерови загрожує недостача робочої сили, а підчинене йому робітництво дише прихованою ворожістю до його режиму. В Юґославії націсти забирають до праці в армії 16-літніх хлопців навіть без лікарських оглядин. Аґенти Ґестапо виловлюють в Бельгії хлопців у віці від 15 до 17 літ для служби в армії. Пятнацятьлітніх і дещо старших норвезьких дітей забирають силою на примусову працю в Німеччині. Більше як 3,000 хлопців з балтійських держав вже працюють в німецьких заводах.

Норвеґією, де існує гостра опозиція до націстичного режиму, потрясли численні страйки викликані умовою Квізлінґа з німцями, по якій 50,000 норвезьких закладників мають бути вислані на примусову працю до Німеччини. Огірчена Голяндія відповіла на націстичну окупацію таким числом саботажів, що гітлерівська влада увязнила більше число визначних голяндців як заложників. По цілій Европі засіяне Гітлером зерно ненависти виростає у виді очайдушної партизанки, отвертого й прихованого саботажу, терористичних актів і впертого відказу співпрацювати з його „новим ладом".

На протязі сімох місяців після Перл Гарбор число робітників у воєнних індустріях подвоїлось. Згідно з повідомленням голови Комісії Робочої Сили, П. МекНата, в тих індустріях праює тепер 12 і пів міліонів вільно найнятих робітників, що прикладають рук, щоб зберегти свободу держави. МекНат сподіється, що до 1-го січня 1943. року це пять міліонів найдуть працю у воєнному промислі. Разом зі зростом числа робітників звявляються нові проблеми, між ними недостача робітників у нових промислових осередках. Треба буде звернутись до жінок і молоді нижче поборового віку, щоб вони виповнили цю недостачу, не тому, щоб їх хтось до цього силував, але щоб зберегти їх же власні права й привілеї в нашому демократичному ладі.

Табльо

(Присвячую друзям із шкільної лавки).

Кілько разів дивлюся на той образ, то завсіди думки летять ген-ген в минуле, ген-ген за води широкі, в Україну. Табльо — це образ із фотографіями чотирох десяток молодих людей, що покінчили в 1929. році гімназію, середню школу, тай кількох професорів, що нас вчили.

Дивлюся на нього тай нагадую, якто будучи малим хлопчиною, я їхав із своїм татом, селянином на возі, наладованім харчами, до „шкіл". Я був перший з мойого села, що пішов до середньої школи. Пригадую, як то я мучив латинську граматику, математику (рахунки) тай інші речі, з яких багато позабув за тринадцять літ, та з яких много й до смерти не забуду. Так, це були найкращі часи, то була весна. Нагадується мимоволі пісня, в котрій говориться про верби, що схилилися наче плачучи над водою; верби, з якими поет говорить і каже, щоб вони не плакали, бо для них ще вернеться весна красна. Та рівночасно поет сумує, бо його молодість не вернеться. Старість далеко ще, та молодість не вернеться ніколи.

Казав Ґрілі, що з давніх давен люди вірять, що давні часи були ліпші, це не часи, це їх молодість...

Пригадуються бурсацькі часи, коли то доводилось нераз голодувати (повоєнні часи!) і нераз кушати березової каші. Це здається була така козацька традиція, що за провину нагороджували киями-буками.

Дивлюся на той образ, тай наче бачу масу жовто-синіх мазепинок; студентських шапок, зроблених на взір стрілецьких шапок, що так манили дівчат, тай будили надії в старшого громадянства, що, мовляв, ще вернеться стрілецька слава, що вернеться 1918. рік, та що вже ніколи не загине серед українського народу ідея великого Самостійника — Івана Мазепи.

І гордо носили ми ті мазепинки, а під ними молодечі мрії. Нераз доводилось боронити мазепинку і голову перед ворожим елементом, чи то просто перед палицею чужого студента або якогонебудь іншого зайди. Часто повторялися такі інциденти на вулицях міста, так часто, що нарешті шкільні власти, розуміється під натиском політичних, заборонили мазепинки з огляду на „публичне безпеченство" (!)

Дивлюся на моє табльо, а перед мною виринають живі обличя, постаті друзів... Многі живуть, а многі певно вже попрощалися з молодим життям і лукавими обставинами. Хто з них живе, а хто помер в хуртовині війни, годі сказати. Та всі вони живуть в моїй памяти...

А ось бачу перед собою Петра В., малого ростом та великого духом, ревного робітника, священика, що успів лише кілька місяців працювати для Христа і Народу. Помер...

А ось Василь Л., худощавий, середнього росту бльондин, сирота, що дитячі літа перебув в Сирітському захисті. Він не добився нічого в життю, хоча був спосібним учнем; помер на сухоти в дуже коротком часі по матуральнім іспиті...

А хто це такий стоїть перед мною? Так,... то Микола К.... Я нераз бачив його серед безсонної ночі, нераз тоді, як мене опускали сили боротись із злиднями життя. Тоді він бодрив мене. Потім його арештовано й засуджено на досмертню тюрму... Може і Ти читачу чув про нього? Він походив з Верхні, калуського повіту, в Галичині. Був добрим пластуном-скавтом, добрим математиком тай фізиком... Любив музику, спорт. По скінченню Гімназії записався на краківський університет. Я був в Зарічу, над Прутом, як відбувався процес проти членів української підпольної організації, що мали „вбити міністра"... Я слідив за бігом процесу. Боявся, щоб Микола не поломився духом! Щоб вдержав так характерно, як характерним я його знав. Прийшов день засуду. Я сидів біля радія і чекав вироку. Жаль було молодих, чесних хлопців, яким любов до рідної землі й ненависть до неволі дали в руки зброю і казали вбивати... Ось проголошують присуд у Варшавському процесі... Чую кара смерти... Потім Микола... доживотна вязниця. А далі чув я уже лишень роки: пятнайцять літ... десять, сім, вісім, дванайцять...

Від того вечора я бачив уже Миколу в своїй уяві тільки в сірім одягу, за товстими кратами. Я не видівся з ним — та я бачив його. І нераз я питав його: Миколо, чому ти допустився злочину? Чи ти не вчився Божого закону, що каже: не вбивай! Чи ти не знав, що тебе чекає? Памятаєш, як ми, будучи пластунами, співали по дорозі на наші маневри — „Ми сонця ясного діти, вольного вітру брати". А ти заміняв то ясне сонце і вільний вітер піль за сірі стіни, за стухле повітря. А він дивився на мене спід густих брів тай відповідав: перше це щастя народа, а відтак щастя одиниці. Наш вчинок дасть світови знати, що український народови діється кривда...

Їдучи до Америки хотів я його бачити, бажав увязненого відвідати, та мене до нього не пустили...

Я, ще дивлюся на моє Табльо... Отсей юнак, то Михайло О., вродливий, стрункий. Свого часу була згадка про нього й в „Свободі". Сумна згадка. Ось вона: „На лінії Холм-Люблин, біля стації Завадівка, замордовано в підступний спосіб Михайла Остапяка, учителя в селі Вересці Великій, Холмського повіту, а бувшого студента четвертого року Української Богословської Академії у Львові. Була це селянська дитина, надзвичайно спосібна, що покінчила всі студії з відзначенням. Покійний брав в Галичині активну участь в просвітній праці між молоддю і по селах. За науку рідної мови і історію попав у слідство, а потім в польську тюрму, в якій відсидів один рік. Таку саму працю почав продовжувати і в холмськім селі. І, як кажуть, згинув з тих самих рук, що його передше засадили в тюрму за подібну працю. На похороні було кілька тисяч народу. При прощанню, на могилі, зазначили, що покійний жив і вмер так, як його навчав жити і вмирати Митрополит Андрій. Прощали Покійного: о. пралат Куницький, а також: о. д-р Теодорович, сен. Любарський, Ріпецький; від учительства: Кормелюк і Ільків".

Я читав повищу вістку зі сльозами в очах... Та я скоро обтер ті сльози з думкою, що отаких людей нам треба якнайбільше, людей чорної праці, людей посвяти, людей, що серед труду для народу забувають за себе. Колиб їх український нарід мав більше, тоді усміхнулась би заплакана Мати...

Не буду більше писати про тих, що бачу їх на дорогому образі.

Подібні образи мають звичайно якусь прикрасу, декорацію. Так і наше табльо удекороване. Поміж нами студентами представлений Прометей, мітичний Титан, — основник цивілізації, що вкрав був вогонь з неба і за кару його привязано до скали. Кождого дня орел прилітав і клював його внутреності. Та Прометей не вмирав; в ночі його рани гоїлись.

Чому ми молоді студенти вибрали таку постать з грецької мітольоґії? В роках 1843—1859 провадила Росія тяжку й довгу боротьбу з черкесами, які остаточно уляглм. Ця боротьба свободолюбивих мешканців Кавказьких Гір лягла в основу Шевченкової поеми „Кавказ", написаної 1845 року. На початку поеми — наш ґеній малює Кавказькі гори, вкриті хмарами, посіяні горем, политі кровю... Для Шевченка ці гори це символ людських змагань до свободи.

Ми вибрали Прометея, бо його доля, це, на нашу думку, доля українського народу. Ті гори — це були для нас Зелені Карпати, посіяні горем, политі українською кровю. Велит, що до них прикований, це український нарід. Він сильний, та ланци, що ними приковано його, сильніщі. Мязи велита напняті, на його обличчю малюється біль і жаль; біль, бо пажерливий орел довбе його серце; страх, що хижа птиця може завдати смертельну рану.

В „Кавказі" Шевченко виказує ідею, що ніхто не є в силі скути людського духа і здавити людських змагань до свободи. Так і ми вірили... Поет вірить в остаточну перемогу правди, що встане воля, встане правда! Таку віру і ми мали. Віру, що і для нас встане воля і правда. З отакою вірою ми пішли в народ, розійшлись по світі. Ми діти бездержавного народу, не чекали багато від світа, від долі. Многі з нас не пішли на університет; гроша не було. На медицину дістався лиш один; не допускали нас. Деякі їхали за границю. Хлопці працювали, як могли, між народом, по кооперативах, в Рідних Школах, і хоч самі не здобували високих становищ, то просвічували наші маси, яким так треба було світла, науки. Думаю, що ті, що ще живуть, дальше отак працюють...

Ми думали, обіцяли собі зїхатись в 1939 році, пригадати собі незабутні шкільні часи... Та війна перешкодила нашому плянови. Та надіюсь, що зїдемось уже в двайцятьлітню річницю, в 1949 році. І то вже в Вільній Україні. То був би найкращий день в нашому життю.

Олекса Бойків,
Мюленберг Каледж.

НАЧАЛЬНИК ШТАБУ.—Адмірала Вилієма Д. Лейгі, 67-літнього амбасадора до Віші, іменував президент Рузвелт начальником штабу при собі.

ДОНАЛД М. НЕЛСОН

Теперішній голова Ради Воєнної Продукції уродився 54 роки тому в містечку Ганнібал в Мизурі як син залізничого машиніста. Покінчивши середню школу, Доналд М. Нелсон записався на університет Мизурі, на відділ хемічної інженерії. Він покінчив його в 1911-ому році, утримуючись підчас студій тим, що доглядав університетських печей.

Щоб здобути гроші на дальші студії і самому стати професором університету, Д. М. Нелсон приняв тимчасову працю в лябораторії великої торговельної компанії Сірс, Робок енд Компані, в Шікаґо. Там пізнали, що він незвичайно здібна людина, післали його до ткацької школи в Масачузетс і до вовняної ткальні в Ню Йорку, так, що за кілька років він став головним текстильним хеміком цієї спілки.

Після кількох років Нелсон став начальником відділу мужеських одягів компанії, далі управителем товарового відділу, а накінець заступником предсідателя і головним управителем цілої спілки. На тому становищі він стояв у звязку з поверх шістьома тисячами доставців всілякого рода виробів, завідував перевозом і розподілом товарів до крамниць компанії до цілих Злучених Держав і здобув собі славу торговельного знавця в широких колах фабрикантів і купців.

В 1940-ому році, на просьбу секретаря скарбу Генрі Морґентава, Д. Нелсон покинув своє становище і 70,000 долярів платні та вступив на державну службу. Йому віддано справу державних закупів та нагляд за нагляд за накупами союзних держав на підставі закона „ленд-ліз". Кілька місяців пізніше його перенесено на становище директора першенств, себто віддано в його руки рішення, які фабрики і на яку ціль мають діставати сировці. Він завів реєстри всіх природних багатств, сировців і силових засобів держави і від нього залежало, скільки тих засобів можна вжити на яке виробництво.

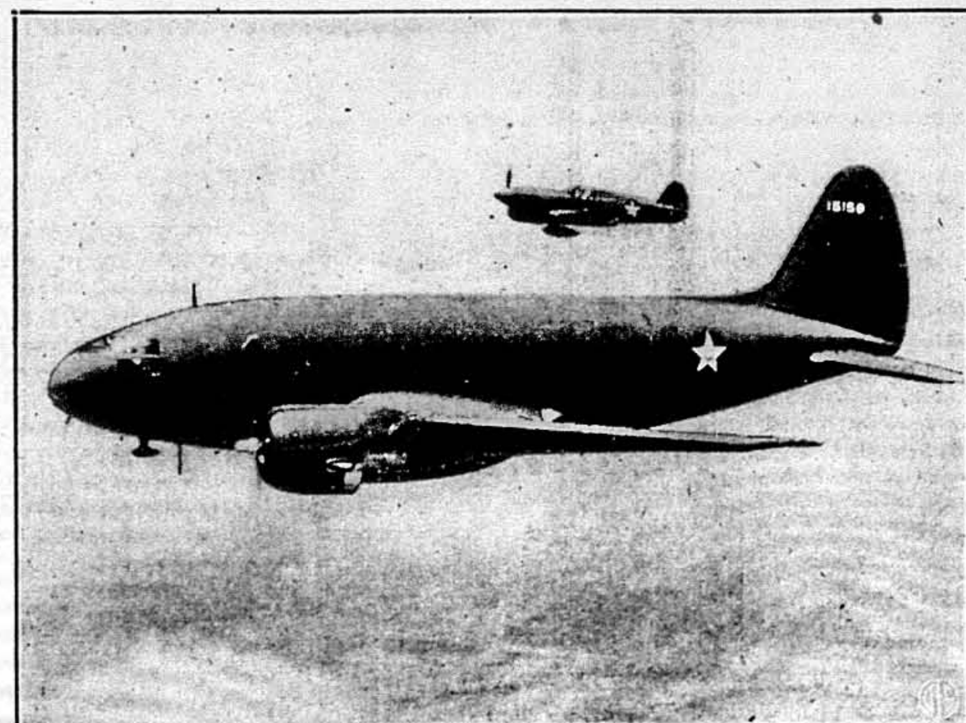
Американська індустрія почала в тому часі поважно переходити з мирного на воєнне виробництво. Підприємці відказувались переміняти фабрики, воєнні і морські штаби вимагали зброї і лаштунку, в одній то в другій індустрії показувалась недостача сировців, труднощі з доставою або небезпека вичерпання невеликих припасів матеріялу. Нелсонови прийшлось рішати, скільки матеріялу приділювати на яке виробництво, на чому щадити і як втримувати рівновагу між необхідними потребами населення і все зростаючими вимогами оборони, а пізніще війни.

Для виконання цього завдання Нелсонови надано незвичайно широкі повновласти. Як голова Ради Воєнної Продукції він може наказати фабрикам працювати тільки для уряду, може будувати нові фабрики, може приписати кожній робітні й варстатови, що вони мають виробляти, колії, гуншиці, чи воєнні кораблі. З дотеперішніх вислідів видно, що він з тим завданням справляється якслід. Під його проводом і за його вказівками американська промисловість перейшла без більших потрясень з мирної продукції на воєнну і побільшила в деяких ділянках своє вирібництво до нечуваної висоти.

Доналд М. Нелсон, людина великої будови, спосібний, рішучий і з виду сильний та здоровий. Працює пересічно по 11 годин денно, починаючи з шестої години ранку. Поки видасть якесь рішення, збирає всі можливі факти й відомості. На їх основі видає розпорядки і уважає, щоб вони були швидко й точно виконані.

Про свою працю й завдання Нелсон видав минулої зими таку заяву, якої додержується: „Поки ми не виконали нашого завдання, поти наша система необхідних прибутків, наші політичні фільософії, все що перешкоджує остаточній перемозі, мусить забутись... Ми мусимо виконати наші завдання демократичним шляхом, коли зможемо. Одначе — так чи інакше — ми його виконаємо".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОВІТРЯНИЙ КОРАБЕЛЬ ДЛЯ ПЕРЕВОЗУ ВІЙСЬКА.—Новий літак Кертиса „Командо", призначений для перевозу військ, є найбільшим літаком у світі. Для зрозуміння його величини добре надається менший літак, що летить попри нього. Нові літаки призначені для перевозу військ, гармат і повзів.

Жіноча Сторінка

Жінки в Одностроях

Щораз більше жінок в одностроях подибуємо на вулицях та швидко звикають до них наші очі. Вже й не оглядаємося за ними та не ділимося між собою критичними заввагами над кожною прохожою жінкою, яка принадну, модну одежу заміняла за суворий у крою та спокійний краскою одностріій помічничої, військової чи іншої служби. Жінка в однострою не то що не разить на тлі американського жіноцтва, але витискає пятно навіть на моді та зміняє її характер.

Американська жіноча мода славна з цього, що перш за все старалася у вигляді жінки підчеркнути якнайбільше жіночости, зодягаючи її у яркі краски, безліч принадних дрібничок, та складний і вибагливий крій. Тоді, коли европейські жінки, а головно англійки, з т. зв. спортовим одягом не розстаються цілий день і вживають його для всяких нагод дня — американка ще донедавна вдягала черевики на низьких запятках та по спортовому скромний одяг лиш тоді, як грала ґолфа, або їхала в гори.

Та мода зробила швидкий зворот, примінюючися всеціло до хвилі: вже цього літа ходимо на низьких запятках, а у суконках переважають прості кроєм, двочастинні "сюти", що дають багато свободи рухів та поважніший вигляд цим, що їх носять. Є всі признаки на це, що саме у такому вигляді вдержувати буде мода жіночу сильветку цілий военний час, маючи на увазі скорійш практичність, виґоду та доцільність одежі, ніж інші її прикмети. Бо хоч не усі жінкиноситимуть приписані організаційні однострої — то усі мусять переняти на себе частину цих обовязків, які спадають на нарід, що в війні. І в таку хвилину навіть мода мусить іти жінкам наруку та вдягати їх так, як цього вимагає новий рід праці і занять.

Та аванґарда цеї праці, жінки, які ввесь час, чи його більшу частину, посвячуватимуть організаційній праці, будуть носити однострої залежно від роду праці, що її видали. По сьогоднішну днину маємо вже три роди жіночих одностроїв, призначених для трьох ділянок праці, застереженої на час війни для американського жіноцтва в окремих організаціях. Після хронольоґічного порядку це Американський Червоний Хрест, Американська Жіноча Добровольча Служба і Жіноча Помічнича Військова Армія. У кожній організації справа однострою коштувала чимало мороки цих, кому її повірено вирішити. Бо навіть поважні і здебільша "вікові" жіночі провідниці, що станули на чолі згаданих організацій, проявляли далекойдучі домагання до цього, щоб одностріій був до лиця їм самим і цим, якими мають проводити та їм приказувати. У пресі кружляє чимало спліток та дотепів на цю тему. Кажуть, що один нюйорський департаментовий склеп, дІставши замовлення на однострої для А. Ж. П. С., мав стільки труднощів з поборенням ріжних окремих смаків та домагань спосеред жіноцтва, що врешті зрікся не лиш замовлення, але навіть заплати за тисячу ярдів матерії: менаджер заявив з досадою, що лишить її для склепу на вічну память.

Та справи ці набрали мабуть розголосу ізза цього, що вони звязані з жіноцтвом. Колиб розкрити історію однострою мужеських військових частин — напевно найшлосяб чимало схожого з труднощами, які мали жінки. Бо одностріій мусить відповідати не самим тільки вимогам військового життя, себто бути практичним, виґідним та для стратеґічних цілей зливатися красою з окруженням. Він мусить теж бути такого крою, щоб надавався для кожного типу фізичної будови, та, одинцем чи у групі, робив замітне враження на невійськового глядача. Бо воно тісно вяжеться зі справою поваги однострою та морального самопочуття цього, що його носить.

Згадані три роди жіночих одностроїв засадничо ріжняться між собою краскою матерії та виглядом шапок. Крій не має більших ріжниць, а у кожній організації є лиш дрібніщі зміни відповідно до ступня чи характеру праці. У Жіночій Поміч. Війс. Армії відносно однострою обовязують такі самі приписи як у військових мужських частинах. У двох інших установах члени, управлені до однострою, мають обовязок вдягати його лиш тоді, коли є в службі. В однострою не дозволено їм курити на вулиці та пити при барі. Коли пють при ресторанному столі — мають скинути з голови шапку. Така поведінка виробилася в англійській жіночій армії і звідтіля прийняли її в нас.

Підмічують замітне явище, що назагал американське жіноцтво не рветься до одностроїв і не надто радо їх вживає. Очевидно за виїмком жіночих військових частин, де ця справа не є залежною від особистих уподобань. У двох інших організаціях ледви десять процент управнених до цього часу вживає однострою; решта, якщо лиш може, волить працювати у цивільній одежі. Виглядає, що жінкам таки тяжко приходить виречися жіночости у свойому вигляді — навіть за ціну почесного однострою, що на віддаль голосить про їхню працю для загальної справи.

Клявдія Олесницька.

Чесність з Дітьми

Чесности треба в кожній справі і з дітьми треба її може ще навіть більше, як з дорослими. Дитина довше памятає нечесність і швидше сама її вчиться. На жаль, багато батьків того не знає і думаючи, що дитина все одно "дурна", з легким серцем обманюють її, щоб тільки осягнути її послух, або й зробити її приємність, чи захоронити її від неприємности. Коли треба дитину завески, куди її немило буде, наприклад до дентиста, то звичайно мати „дурить", що підем, мовляв, до парку чи подивитисься на звірів в зоольоґічнім городі, чи в гості, а вже й коли правду скаже, то упевняє, що „не буде боліти". Але коли потім таки болить, то дитина чує жаль не тільки до дентиста, але й до матери, і жаль той лишається нераз надовго і буває, що така неправда раз на завше підірве довіря, яке дитина мала й повинна мати для матери.

Ніколи не треба дітей "страшити", як це роблять, доктором чи полисманом, собакою, чи іншим "страшним", що, мовляв, прийде і візьме тебе. Дитина швидко переконається, що ніхто її не возьме, тай що доктор і полісман не такі страшні. Швидко перестане боятися, та за те й перестане вірити батькови чи матері, що видумували та страшили. І ще гірше, навчившися, що таким страшенням можна здобути собі повагу та послух, малий хлопець почне сам видумувати та страшити менчого брата чи сестру чи сусідських дітей. Взагалі, виховуючи дітей, треба памятати, що вони приймають та наслідують той звичай, що бачать біля себе, і коли бачать нечесність чи чують неправду, то й самі до того привчаються.

Тільки тоді дитина виросте на чесну, не лукаву, правдомовну людину, коли без окремого навчання і проповіді вона бачить довкруги себе приклади чесности і щирости і не чує лукавства і неправди. Говорячи неправду діти дуже часто наслідують тільки ту практику, що її бачать коло себе в дорослих членів сімї, передівсім у власних батьків. Багато людей не здає собі навіть справи з того, як часто вони викручуються з якої небудь трохи скрутнішої ситуації чи просто вименають поставлене питання — неправдою. Коли дитина чує, що, мовляв, "не кажи татови" чи "не кажи мамі", то й вона сама привчається не говорити того, що їй невигідне, а говорити те, що вигідніше.

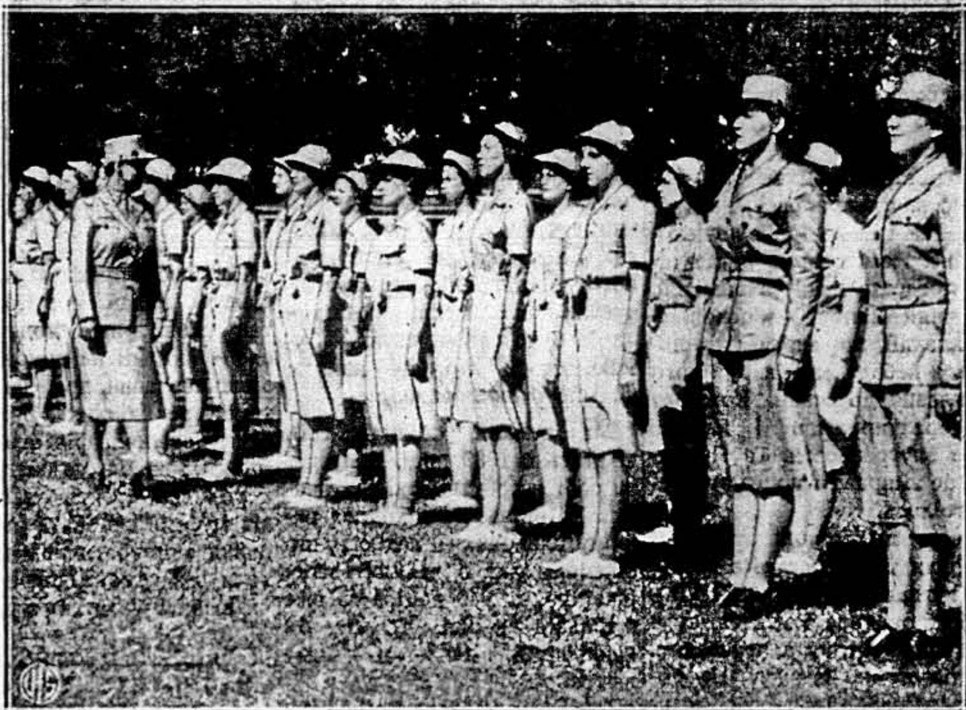
З другого боку не треба надто траґічно брати того факту, що дитина нераз і неправду скаже. Це роблять всі діти і це є в них звичайний спосіб охорони, коли що небудь "прошкробають". Зовсім зрозуміло, що дитина не хоче зазнати сорому чи й дістати кару за свою провину і старається її затаїти чи представити в іншім світлі. Карати її за таку неправду нема що, але треба на неї звернути уваґу та дати винуватому зрозуміти, що краще признатися до вини ніж говорити неправду. Багато гірша є злобна неправда з зависти чи гніву, щоби комусь зашкодити. Зате майже зовсім нешкідливі всякі фантастичні видумки, які бувають в дітей. Це теж звичайна річ, що дитина бачить світ в світлі своєї фантазії, уявляє собі всякі незвичайні речі чи пригоди та розповідає всяку небувальщину. За те нема чого гніватися, але слухаючи такі оповідання також не треба вдавати, що віриться їм, а приймати їх власне за казку.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

Шікаґо, Ілл. — Між жертводавцями на Союзовий Дім, що були вичислені в 148. числі „Свободи" має бути: Омелян Скородинський $5.

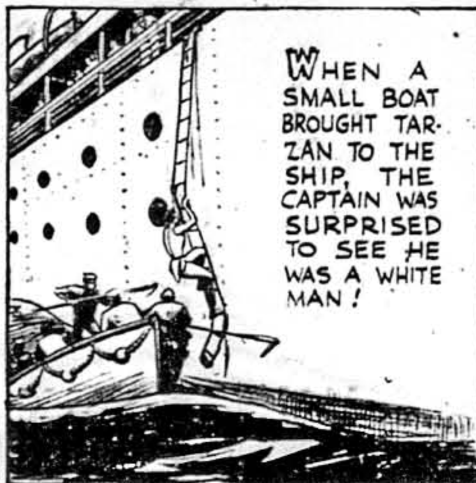
СПОДІВАЮТЬСЯ ЗАВЕТУВАННЯ ҐУМОВОГО ЗАКОНА.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмени й сенатори заповідають, що президент Рузвелт заветує перепертий фермерським бльоком закон про створення осібної урядової аґенції для поширення вжитку рільничих продуктів при виробі синтетичної ґуми.

ПЕРЕГЛЯД ЖІНОК. Пані Овета Колп Гобі, директорка нової жіночої армії, робить інспекцію першої компанії кандидаток на офіцирів, що дістали уніформи на Форті Де Мойн, Айова. Жінки наліво мають на собі робітничі уніформи, а жінки направо парадні.

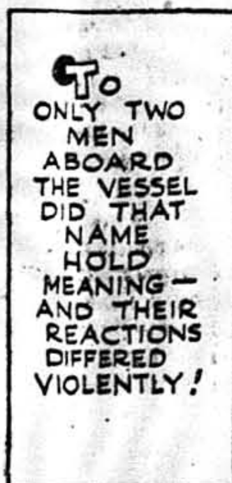
ТАРЗАН, ч. 606. Приятель і ворог.

Коли мала лодка з корабля привезла Тарзана і він станув на покладі, капітан був немало здивований, що Тарзан був білим чоловіком.

„Хто ти є?" спитав здивовано капітан, зміряючи Тарзана від стіп до голови. „Я є Тарзан", відповів коротко пан нетрів.

Лише двох осіб на кораблі розуміли, що означає це імя. Але вони зовсім відмінно приняли цю вістку. Один з них Петро Іґаліс, був врадуваний.

Другий чоловік, Лупін Джеґер, почувши назвище Тарзана, затиснув кулаки і його серце застигло в великім гніві.